

Prof. dr Nenad Živanović
Fakultet fizičke kulture, Niš

SPORT U 21. VEKU

Pojmovno i strukturno određenje

1.

Sport kao čovekova specifična delatnost, kojom je u prilici da svoju ličnost zadovolji, ali i proveri, različitim formama i nivoima fizičkih aktivnosti agonističkog karaktera, sastavni je deo njegovog kulturnog miljea. A unutar te kulture, koja je obeležena, ali i izgrađena, njegovim usponima i padovima, za koju Finci kažu da je – specifičan odnos čoveka prema čoveku i čoveka prema prirodi koja ga okružuje, sport zauzima značajno mesto.

Tokom vremena i vekova koji su za nama, sport je menjao svoje pojavne oblike i samim tim svoje pojmovno i terminološko određenje. Ali bez obzira na ovu činjenicu jedna premisa je uvek bila prisutna. Ova, za nas značajna premisa: *"Uvek da najbolji budeš i odličan između drugih"* (1) nije samo poruka brižnog oca svome sinu, već i osnovna karakteristika sporta, bez obzira na vreme i prostor u kome se posmatra.

Od Sumera, Hetita, Asiraca i Persijanaca, naroda koji su gradili i izgradili prvu civilizaciju u Mesopotamiji, koja je u temelju svih ostalih, i njihovih prvi put prepoznatih fizičkih aktivnosti agonističkog karaktera, pa preko Egipatske i svih civilizacija zaključno sa ovima koje postoje u vremenu u kome mi živimo (2), sport je pratio društveni i tehnološki razvoj tih civilizacija. Uvek prilagođen društvenoj sredini unutar koje se razvija, prihvatao je politički i ekonomski uticaj, što je vrlo često značilo da je stavljan u njihovu neposrednu funkciju. U sredinama u kojima nema teodulije (3) već je isključivo prisutna svetovna ili crkvena vlast, dolazi do potpuno različitog pristupa sportu i, samim tim njegovom korišćenju.

Ovakva tendencija razvoja sporta i njegovog prilagođavanja zahtevima datog društva, a unutar određene civilizacije, zahteva njegovo sagledavanje iz ugla vremena u kome živimo i, naravno, civilizacija i kultura kojima pripadamo. Jer, zahtevi vremena na početku 21. veka su, sa jedne strane, kosmopolitizam i stvaranje jednog globalnog društva i jedne (opšte i zajedničke) kulture sa svim atributima koji je sačinjavaju, a sa druge strane težnja ka čuvanju, i očuvanju, nacionalnog identiteta i kulture koju su, u dužem (ili kraćem) vremenskom periodu pojedini narodi gradili i izgradili. U takvoj situaciji sport se koristi za ostvarenje postavljenih ciljeva, prilagođava se postavljenim zahtevima i pritom, menjajući

svoje pojavne oblike, menja i svoje vrednosti koje smo do tada poznavali i sagledavali unutar samog njegovog bića.

Atributi koji su vezivani za sport, u njegovom opštem ali i posebnom poimanju, kao što su, pre svega: *zdravlje, socijalizacija i vaspitanje*, kada su u istoj ravni sa biznisom i politikom, blede i gube se (4). Zapravo, podsećaju da je neophodno da se ponovo sagledaju struktura i ciljevi sporta, bez obzira da li se radi o kosmopolitskoj - globalnoj, ili onoj užoj - nacionalnoj ravni. Ovdje treba podsetiti da i postojeća učenja o postanku sveta, sakupljena i podeljena u dve teorije:

(a) *teoriju kruga* – koja se zasniva na učenju da sve ima svoj početak, razvoj i svoj kraj, i u čijem je središtu hedonistički princip života, koji opravdava svako sredstvo kojim se potiče zadati cilj, i

(b) *teoriju poluprave* – koja se zasniva na učenju da sve ima svoj početak ali ne i svoj kraj, jer kao i poluprava u matematici, ima svoju beskonačnost, i u čijem je središtu teohumanistički princip života,

dakle, i ova učenja uzrokuju poseban tretman i odnos prema sportu, koji se u vremenu sadašnjem mogu vrlo jasno prepoznati.

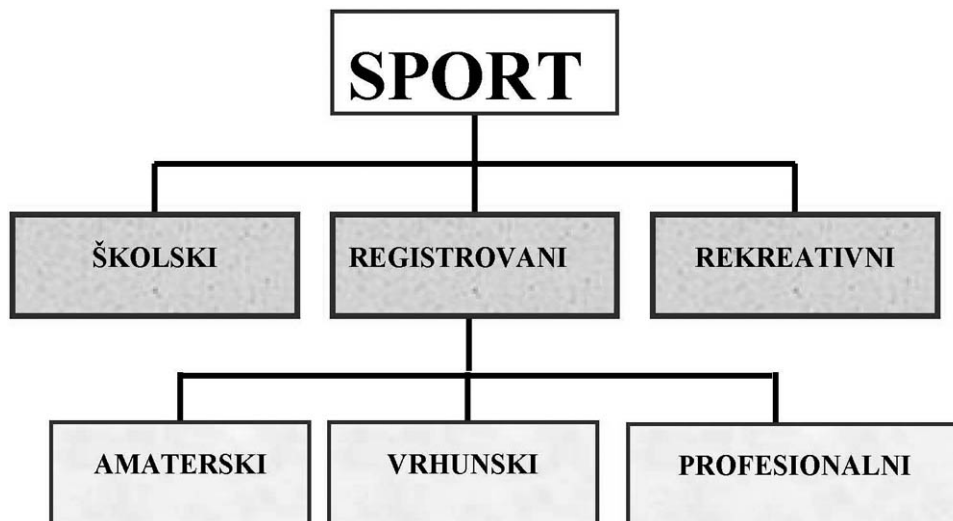
Takođe i atributi, kojima je sportu pridavana još jedna dimenzija, kao što su: *sportsko viteštvo, sportski ideali ili važno je učestvovati* još jedan su razlog da se razmišlja o novom terminološkom i pojmovnom određenju sporta. Jer ovi atributi su vremenom ne samo izgubili svoj značaj, već su i svoje pojmovno značenje prilagodili vremenu i svim civilizacijskim karakteristikama i vrednostima unutar kojih sport kao značajna čovekova delatnost i postoji.

2.

Sport spada u kategoriju *složenih* pojmova, a to znači da u njegovom sagledavanju nije toliko "muka sa rečima" koliko je problem u njegovom pojmovnom određenju. Veliki broj definicija sporta (5) upravo govori o toj "složenosti" i njegovom različitom poimanju.

Ipak, premisa sa početka teksta: *"Uvek da najbolji budeš i odličan između drugih"* provlači se kao zajednička nit kroz pojmovno sagledavanje sporta i svakog od njegovih segmenata. Zbog toga i može da se kaže da je *sport organizovan sistem telesnog vežbanja, agonističkog karaktera, kojim se teži usavršavanju ličnosti radi postizanja maksimalnih sportskih rezultata*.

Tri bitna elementa sporta, koja mogu da se prepoznaju u ovoj definiciji su: organizovan i dobro programiran sistem telesnog vežbanja, zatim to je telesno vežbanje prevashodno agonističkog karaktera, i najzad takvo telesno vežbanje je usmereno ka postizanju maksimalnih sportskih rezultata (6). Ovi bitni elementi nalaze se u osnovi svakog segmenta sporta, bez obzira da li se radi o: školskom, registrovanom (7), ili rekreativnom sportu.

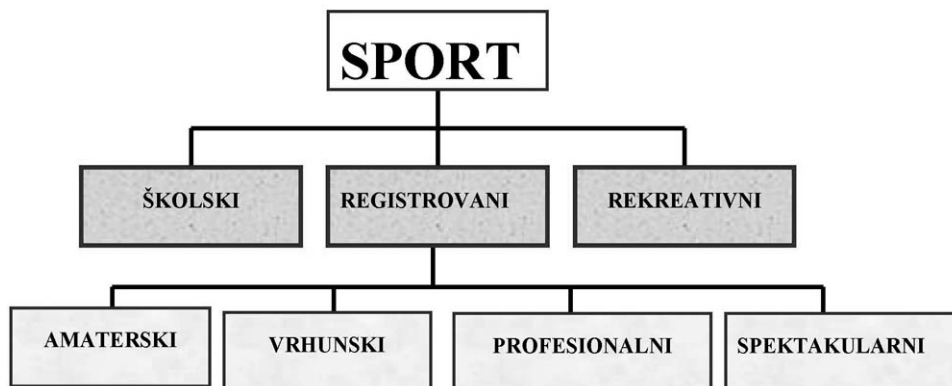

Sl. 1 Klasifikacija sporta

Ovakva klasifikacija sporta, oslonjena na *cilj bavljenja* sportom kao njenim osnovnim kriterijumom, karakteristična je za veći deo 20. veka. Međutim politički, a pre svega ekonomski razlozi, nametnuli su nove pojavne oblike sporta, a jedan i utemeljile, tako da je postojeća klasifikacija prevaziđena i neophodna joj je dopuna. Ovo se odnosi, pre svega, na segment registrovanog sporta. Ali podimo redom:

Školski sport nije predmet velikih stručnih rasprava. U većini zemalja je dosta dobro određen i pronađeno mu je mesto u obrazovnom sistemu. A to znači da među stručnjacima nema sporenja oko toga da je školski sport, pre svega, u funkciji obrazovanja školske dece. Uz to on i dalje uspešno ostvaruje dva svoja osnovna zadatka: (a) zadovoljava potrebu dece za telesnim vežbanjem i nadmetanjem, i (b) zadovoljava dečiju potrebu za druženjem.

Registrovani sport koji se, u sredstvima informisanja i delu stručne publikacije zove takmičarski sport, u sebi je sadržao amaterski, vrhunski i profesionalni sport (8). Međutim, u poslednjim dekadama 20. veka, svojim novim pojavnim oblicima, registrovani sport se proširio kako u terminološkom smislu, tako još više u pojmovnom određenju. Zbog toga već postojećoj podeli registrovanog sporta treba dodati još jedan segment koji je u praksi prihvaćen iako ne dovoljno i definisan. Naime, u sportskoj stvarnosti možemo da uočimo novu formu koja može da se nazove *spektakularni sport*. Ovaj segment registrovanog sporta je zapravo nova, viša, forma profesionalnog sporta, koja već formira svoja posebna obeležja kojima se znatno razlikuje od već postojećih i uobičajenih formi organizacije.

Sl. 2 Klasifikacija sporta – 2

O atributima: *vaspitanju, zdravlju, socijalizaciji* kao esencijalnim vrednostima sporta tokom vekova i milenijuma koji su za nama, posmatranih iz ugla registrovanog sporta, može i treba da se diskutuje. To je zapravo i obaveza stručnjaka, bez obzira na teoriju koju prihvataju i kroz koju posmatraju svet, i naravno, sport u tom svetu.

Rekreativni sport je, kao i školski sport, područje sporta koje u svom pojmovnom određenju nema mnogo nepoznanica. Čak i različiti termini koji se koriste da bi se ovo područje naznačilo, kao što su: *sport za sve*, termin koji postaje preovladavajući u svetu, ili *sportska rekreacija*, termin koji se polako povlači u pozadinu, ne osporavaju ono što je u njegovoj osnovi, a to je *zadovoljenje potrebe čoveka za telesnim kretanjem-vežbanjem*. I zapravo to je i osnova na kojoj se gradi i izgrađuje ovo područje sporta, uz male razlike njegovih pojavnih oblika koji su uslovljeni datom društvenom sredinom i njenim tehnološkim razvojem.

3.

Zdravlje, socijalizacija, vaspitanje, ali i *sportsko viteštvo, sportski ideali* *maksima važno je učestvovati*, već pomenuti atributi sporta, opstajavali su vekovima u sportskoj praksi i teoriji. Uvek isticani u prvi plan svakog početnog razgovora o vrednostima sporta, služili su u različite svrhe, ali uvek i na prvom mestu da se opravdaju sve aktivnosti vezane za sport: od pozitivnih pa do onih negativnih. Nažalost putevi razvoja pojedinih civilizacija i kultura, uslovlili su drugačije poimanje sporta i njegovo otvoreno korišćenje od strane politike i biznisa. Zbog toga je i došlo do specifične evolucije ove čovekove delatnosti koja se, u **praksi** – kreće i prilagođava zahtevima datog vremena i prostora, dok se u **teoriji** – kasni sa analizama i sagledavanjima onoga što se izrodilo u praksi.

Govoriti o sportu, a pritom misliti na ono što je vezano za registrovani sport, podrazumeva da se, najmanje, stavi znak pitanja iza njegovih atributa koji se bez ikakvih ograda i danas koriste. Jer, danas i deci u pionirskim pogonima sportskih

klubova, koja znaju da su tu da bi pre ili kasnije zaradila veliku količinu novca (9), a ne da bi bili zdravi, stekli nove prijatelje, upoznali nove geografske prostore, sasvim je jasno da su u sportu:

- ekstremni fizički napori – **uobičajeni**,
- stimulativna sredstva i sredstva za oporavak – **uobičajena**,
- individualizacija i otuđenje – **uobičajeni**,

jednom rečju – **uobičajeno je da je radi postizanja cilja sve dozvoljeno.**

Ovo su razlozi zbog kojih je neophodno da se struka angažuje i otvoreno i hrabro prevrednuje sve segmente sporta, a pre svega registrovanog sporta. Moramo da se zapitamo, da li su atributi sporta, o kojima govorimo, još uvek prisutni u vrhunskom, profesionalnom ili spektakularnom sportu. Da li je uopšte moguće govoriti o zdravlju, ako se već i golim okom vidi da sportisti iz ovog segmenta sporta podsećaju pre na neke vanzemaljce nego na ljude sa ove planete. Ili, da li je moguće govoriti o socijalizaciji i želji ovih sportista za sagledavanjem drugog sportiste, a naročito sportskog rivala, kao ličnost i svog bližnjeg. Ili, da li je moguće govoriti o vaspitnim vrednostima sporta, ako se i najmlađima preporučuje da se radi ostvarenja sportskog uspeha koriste svim dozvoljenim, a naročito nedozvoljenim sredstvima. Sportsko viteštvo, sportski ideali, a pogotovo – maksima važno je učestvovati, odavno su prevaziđeni atributi i sportske kategorije o kojima i najmlađi više ne razmišljaju.

Ovakve konstatacije, koje su zapravo refleksija sportske stvarnosti segmenta koji terminološki određujemo kao registrovani sport, ne treba da među stručnjacima stvore prepreku koja bi sprečavala svako razmišljanje o sportu. Naprotiv, ova surova sportska realnost, koja je proizvod vremena i prostora kome i mi pripadamo, nameće potrebu da se istraži, analizira i pronade pravo rešenje. Neka od pitanja, na koja je sportska praksa već odgovorila, ali se očekuje da ga teorija javno objavi, su sledeća: Da li za sport, a pre svega registrovani, važe i dalje atributi o kojima je govoreno? Da li su zdravlje, socijalizacija i vaspitanje atributi koji se odnose na vrhunski, profesionalni i spektakularni sport? Da li su ovi atributi uopšte primenjivi uz pojam sporta?

Odgovor na ova jednostavna pitanja nije težak, ali zahteva elaboraciju koja će uzeti u obzir široko i razgranato telo sporta, i odnositi se precizno na pojedine njegove segmente. Zbog toga može da se kaže:

1. Atributi koji su u dugom vremenskom razdoblju bili bitna odrednica sporta, kao što su zdravlje, socijalizacija i vaspitanje, sada mogu da se odnose samo na: školski sport, rekreativni sport i delimično na amaterski sport (kao jednog od segmenta registrovanog sporta). Zbog toga o ovim, ali i ostalim atributima o kojima je bilo reči, treba voditi brigu i uvek ih imati na umu kada se razmišlja o neposrednoj sportskoj praksi. Oni treba da budu u prvom planu i moraju da prerastu u principe bez kojih nije dobro dalje razvijati i obogaćivati sportsku praksu i teoriju u ovim segmentima sporta.

2. Ovi atributi, na žalost, više ne mogu da se odnose na vrhunski, profesionalni i spektakularni sport (kao segmenata registrovanog sporta). Njih su istisnuli i poništili politika i biznis, koji su u prvi plan postavili nove atribute, a pre svega, novac i političku utilitarnost. Kada se ovome doda da su osnovne postavke o pogledu na svet, iskazane Teorijum kruga, u osnovi većine obrazovnih sistema i, uopšte životne realnosti u kojoj preovladavaju kosmopolitizam i globalizam, onda nije ni malo čudno što su ovi, vekovima čuvani atributi sporta, zamenjeni novim.

Već same ove činjenice govore da je ovakva upotreba sporta, koja je proizašla iz novih zahteva vremena u kome živimo i civilizacija kojima pripadamo, koji su u suštini polarizovani na one koji teže globalizmu i one koji teže svom naciju, zapravo dovele i do polarizacije unutar nečega što smo do sada definisali kao sport. Pritom sport i njegova sportska realnost, ne samo da idu putem koji su mu drugi odredili, a pre svega biznis (10) i politika, već se on svojim novim pojavnim oblicima prilagođava novopostavljenim zahtevima.

4.

U razmatranju razvoja sporta i njegovom prilagođavanju vremenu u kome se nalazi neophodno je da se pođe od nekoliko konstatacija:

- Sport je, pre svega, čovekova delatnost koja mu omogućava da svoju ličnost zadovolji, ali i proveri, različitim formama i nivoima fizičkih aktivnosti agnostičkog karaktera;

- Sport je deo kulturnog miljea unutar koga se čovek iskazuje kao ličnost;

- Sport prati tehnološki i društveni razvoj naroda i njegovu kulturu, kao i civilizaciju kojoj pripada, i svojim pojavnim oblicima se prilagođava datom vremenu i prostoru;

- Sport svojim novim pojavnim oblicima dodaje nove atribute, poput novca i političke utilitarnosti, koji ga oslikavaju novim bojama i određuju njegov sadržaj, a stare atribute poput zdravlja, socijalizacije, vaspitanja, ali i sportskog viteštva, sportskih ideala, maksime važno je učestvovati, ostavlja za sobom kao prevaziđene i zastarele kategorije;

- Sport je podjednako upotrebljiv za ostvarenje globalističkih, kao i pojedinačnih nacionalnih ciljeva.

Sve ove konstatacije, kao i druge koje nisu ovom prilikom navedene, ukazuju da je neophodno novo, pre svega teorijsko razmatranje sporta, njegovog daljeg razvoja, kao i određivanja mesta, a samim tim njegovog cilja i zadataka unutar struke kojoj pripadamo. Jer, to što sport ima svoju upotrebnu vrednost i što se intenzivno koristi u razne svrhe koje su daleko od onoga što struka očekuje, traži i ističe u prvi plan, i svojim novim pojavnim oblicima ide svojom linijom razvoja, ne znači da su struka i njeni stručnjaci abolirani od odgovornosti za proučavanje ove značajne čovekove delatnosti. To što *sport – ostaje bez igre, a istovremeno je – više od igre*, samo govori o njegovoj složenosti i neophodnosti ozbiljnih istraživanja i analiza.

Polarizacija sporta na dva potpuno različita dela je realnost sa kojom se treba suočiti.

Na jednoj strani su: školski sport, rekreativni sport (odnosno sport za sve) i delimično amaterski sport kao najniži nivo registrovanog sporta. Ovaj deo sporta je još uvek na osnovama koje su deo tradicije mnogih kultura i civilizacija i sastavni su deo nečega što definišemo kao obrazovanje i vaspitanje. "Stari" atributi koji su zapravo u temlju sporta, kako ga je i struka dugo poimala: zdravlje, socijalizacija, vaspitanje, i svi oni koji se oslanjaju na moral i kulturne vrednosti jednog naroda, nisu odbačeni. I ne samo da nisu odbačeni već se još više potenciraju zarad boljitka onih koji su deo ovog dela sprta.

Na drugoj strani su segmenti registrovanog sporta: vrhunski, profesionalni i spektakularni sport. Oni zbog svog prilagođavanja zahtevima politike i biznisa, odbacuju attribute koji su se vekovima nalazili uz sport (zdravlje, socijalizacija, vaspitanje, kao i ostali koji su naznačeni) i sebi pridodaju nove – novac i političku utilitarnost. Ovi novi atributi nedvosmisleno određuju i njihov dalji razvoj i mesto u procesima koji se intenzivno odvijaju. Sa jedne strane različitim kontinentalnim i svetskim sportskim ligama promovise se ideja o korisnosti i neophodnosti globalizacije i stvaranja jedne opšte kulture i civilizacije 21. veka, a sa druge strane sport se koristi za nacionalne programe koji su u funkciji jačanja kulturnog identiteta jednog naroda. Nažalost, tamo gde cilj opravdava svako sredstvo, i gde je sve dozvoljeno, zaboravljajući pritom da sve nije i na korist, sport će se kretati i razvijati logikom biznisa i politike. Jednog trenutka će se, u bližoj ili daljoj budućnosti, udaljiti od naše struke i približiti cirkuskim i gladijatorskim "igrama" antičkog Rima.

Ovo nije sumorna slika daljeg razvoja sporta i naše struke, već realnost sa kojom stručnjaci moraju da se suoče, nastave da je proučavaju i objasne sebi i drugima – kako dalje?. Ako se pritom konstatuje da su segmenti sporta kojima su određeni novi atributi, kao što su novac i politička utilitarnost, bliži čovekovim delatnostima u kojima fizička vežba nije specifična hrana biću čovekovom, nego nešto sasvim suprotno, onda ove segmente sporta treba prepustiti tim drugim oblastima – artizmu, biznisu ili politici. Okrenimo se i usavršavajmo ono što je i do sada bila briga naše struke – zdravlju, socijalizaciji, vaspitanju. Ne zbog nas, delatnika struke, već zbog onih zbog kojih i postojimo i kojima nudimo fizičku vežbu kao blagotvornu hranu biću njihovom, njihovoj ličnosti – jednoj, jedinstvenoj i nepovnljivoj.

NAPOMENE:

(1) U "Ilijadi" (VII 208-210), velikom epu grčkog pesnika Homera, mudri pesnik je ustima brižnoga oca Glauka, koji savetuje svoga sina i antičkog junaka Ahila, zapravo svima uputio jednu uzvišenu poruku. Rečima:

"Uvek da najbolji budeš i odličan između drugih,
da ne sramotiš lozu otaca, što najbolji behu
i u gradu Efiri i prostranoj likejskoj zemlji."

Homer šalje poruku svima, a naročito mladim ljudima, kako treba živeti i za kakve se ideale treba boriti. Za promišljanje o sportu ovo je polazna odrednica.

(2) U 20. veku, koji je za nama, kao i u 21. veku u koji smo tek zakoračili, možemo da prepoznamo 5 različitih civilizacija koje paralelno postoje na planeti na kojoj živimo. Civilizacije koje danas postoje i koje možemo da definišemo su: Zapadna civilizacija, Hrišćansko - pravoslavna (istočna) civilizacija, Islamska civilizacija, Hinduistička civilizacija i Civilizacija dalekog istoka.

(3) Teodulija označava organizaciju države u kojoj svetovna i crkvena vlast idu zajedno, i ne trude se da jedna drugu stave pod svoju kontrolu, ili jedna drugu uguše i istisnu iz društvenog organizovanja života ljudi.

(4) Svetsko prvenstvo u fudbalu, koje će se sredinom 2006. godine održati u Nemačkoj primer je ne samo da je fudbal biznis, a ne sport, već i da je taj biznis ispred i iznad svakog nacionalnog ponosa. Naime, na pitanje Nemaca: zašto će se za vreme fudbalskih utakmica na ovom prvenstvu na stadionima prodavati pivo koje stiže iz Kanade, a ne njihovo, domaće, na koje su oni veoma ponosni, predsednik svetske fudbalske federacije im je odgovorio da je – fudbal biznis, a ne pitanje patriotizma.

(5) Navešćemo nekoliko karakterističnih definicija sporta koje ilustruju raznolikost pristupa pojmovnom određenju ove značajne čovekove delatnosti:

"Pod pojmom sporta u svetu i kod nas podrazumevaju se fizičke aktivnosti (vežbanja) prijatnog dinamičkog i izrazito agonističkog karaktera." (Enciklopedija fiz. Kulture)

"Sport je dobrovoljni i uobičajeni kult intenzivnog mišićnog vežbanja zasnovan na želji za napretkom koji može da ide do rizika." (Pjer de Kuberten)

"Sport je svaki fizički napor, individualan ili kolektivan, vršen u cilju pobeđničkog afirmisanja superiornosti pojedinca ili ekipa nad samim sobom ili nad nekim nepokretnim protivnikom (vreme, prostor, bilo kakav otpor) ili živim protivnikom (čovek ili životinja)." (Van Blijenburgh)

Sport su fizičke vežbe, igre i natjecanja, kojima je svrha razvijanje i jačanje organizma." (Bratoljub Klaić)

Sve definicije su navedene prema: Živanović, N., (2000) Prilog epistemologiji fizičke kulture. Panoptikum, Niš, str.271-272.

(6) Težnja ka postizanju maksimalnih sportskih rezultata, uvek je izražena, bez obzira na nivo i rang sportskog nadmetanja. Težnje sportista i onih koji se brinu o njihovom razvoju, podjednake su i u "maloj" sportskoj sredini, kao i u "velikoj" sportskoj sredini. O tome podjednako maštaju i oni koji su učesnici – školske olimpijade, kao i učesnici "prave" olimpijade. Podjednako maštaju o maksimalnim sportskim dometima, u datom vremenu i prostoru, i oni koji se takmiče u najnižem

sportskom rangu, kao i oni koji se takmiče u najvišem sportskom rangu. Jer, bez ovako izražene želje za sportskim napretkom, zapravo i nema sporta.

(7) Termin "takmičarski sport" je bukvalni prevod sa engleskog. Nije dobar jer u svom imenu sadrži opšti element – agon, borbu, nadmetanje, takmičenje, koji je karakterističan i za ostale segmente sporta. U štampi i delu stručne literature koristi se da bi označio onaj deo sporta koji je organizovan po jedinstvenim pravilima koja se primenjuju na svim nivoima takmičenja, a jedno od njih kaže da svaki sportista mora da bude registrovan i da mora da ima svoju takmičarsku knjižicu. Smatramo da je, baš iz ovog razloga, bolje da se za ovaj segment sporta koristi termin – registrovani sport. (Više o ovome može da se vidi u knjizi: Živanović, N., Prilog epistemologiji fizičke kulture, Panoptikum Niš. 2000. str.286-304.)

(8) Ova podela je napravljena na osnovu cilja bavljenja sportom kao osnovnim kriterijumom. *Amaterskim sport* je prvi nivo registrovanog sporta koji je oslonjen na zadovoljstvu i emocijama kao osnovnim kriterijumom zbog čega se neko uključuje u ovaj segment sporta. U praksi se, zbog nerazumevanja i površnosti, meša i zamenjuje sa rekreativnim sportom, a ponekad se imenuje i vrlo lošim terminom – masovni sport. *Vrhunski sport* u svojoj osnovi ima dosezanje sportskog olimpa, i želje da se -uvek najbolji bude između drugih. Profesionalni sport, u prvi plan stavlja novac i zaradu. A ako je zbog ostvarenja tog cilja potrebno i da se bude najbolji, onda će napor i u tom pravcu da se čini. (Više o ovome može da se vidi u knjizi: Živanović, N., Prilog epistemologiji fizičke kulture, ... str. 273-319.)

(9) U pionirskim selekcijama, naročito fudbalskih ali i košarkaških klubova, deca sa desetak godina života, kao i njihovi "brižni" roditelji, znaju da treniraju da bi jednoga dana zardili veliki novac; kao što to, uostalom, već rade njihovi, dobro reklamirani, sportski "idoli".

(10) Jedan od najbogatijih fudbalskih klubova, Real iz Madrida, u toku 2005/2006. godine postigao je najslabije sportske rezultate, ali je u istom periodu ostvario najveći dolarski prihod u svojoj dugoj fudbalskoj istoriji. Odgovor na ovaj paradoks dao je njihov biši igrač, portugalac Figo. On je izjavio da se sportski sunovrat Reala desio onda kada su sprtske ciljeve zamenili finansijski ciljevi (Politika, 31.3.2006.).